

Józef Piłsudski – socjalista, naczelnik, wódz

05.12.2017

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Bezdany, Oleandry, most Poniatowskiego

dr Maciej Zakrzewski

Postać i dzieje Józefa Piłsudskiego jawią się jak wzięte z romantycznej epopei, w której samotny heros zmagając się z zastanym porządkiem. Nie przedstawia się go nigdy w barwach umiarkowanych, zawsze w skrajnościach. Jest tym, który w chwili wahania potrafi podjąć decyzję. Nie kalkuluje, ale działa.

Piłsudski był przede wszystkim człowiekiem czynu. Nigdy nie miał skłonności do głębszych analiz politycznych, jak jego wielki rywal Roman Dmowski. Będąc jednym z liderów polskiego ruchu socjalistycznego, przyznał, że nigdy nie przebrał przez pierwszy tom *Kapitału* Marksa. Jego specjalnością było instynktowne działanie. Z pewnością daleko mu było do politycznego szlachy, jego specjalnością były zagrywki iśc pokierowe, w których o sukcesie decydowały stalowe nerwy, umiejętność blefu, szybkość i bardziej wyczucie niż rozumienie sytuacji. Jego działalność to pasmo spektakularnych, czasem dramatycznych wyborów. Z łatwością porządkował polityczne szczyty i szczyty, jego specjalnością były zagrywki iśc pokierowe, w których o sukcesie decydowały stalowe nerwy, umiejętność blefu, szybkość i bardziej wyczucie niż rozumienie sytuacji.

Socjalista

Piłsudski, pochodzący z litewskiej szlachty, związał się z radykalną lewicą już w latach 80. XIX wieku. Za pośrednictwem brata Bronisława nawiązał kontakty z Narodną Wolą.

Za powołanie ze spiskowcami przygotowującymi zamach na Aleksandra III został zesłany na Syberię. Po powrocie zaangażował się w działalność Polskiej Partii Socjalistycznej. Włócił w tym czasie życie konspiracyjne, wieszając ukrywającego się przed carską Ochraną (zob. H. Głębocki, *Oczy wieszają płonące...*).

Socjalizm postrzegał zdecydowanie jako środek mobiliza-

cji politycznej aktywnych sił narodu. Pod hasłem rewolucji socjalnej skrywał postulat niepodległości.

Po klęsce rewolucji z 1905 r. towarzyszył „Włóczęgę” (bo tak był partyjny pseudonim Piłsudskiego) z wolną przygotowywał się do zmiany frontu. Nie dziwnego, że w chwili zaostrzenia się sytuacji międzynarodowej w 1908 r. – na skutek aneksji przez Austro-Węgry Bośni i Hercegowiny – dokonał zaskakującego zwrotu. Z towarzyszami z Organizacji Bojowej PPS Piłsudski na stacji w Bezdanach napadł na pociąg pocztowy, a zdobyty łup ponad 200 tysięcy rubli przeznaczono na przeniesienie akcji niepodległościowej na teren autonomii galicyjskiej (zob. M. Wenikar, *Od socjalizmu do niepodległości*). Niedawny socjalista i rewolucjonista przywdział mundur strzelecki.

Legionista

Po sześciu latach pracy nad rewolucją – pod przychylnym okiem Austriaków – ruchu strzeleckiego Piłsudski doznał się wybuchu wojny między państwami zabojczymi.

Zdał sobie sprawę, że w wojnie imperii jedyną kartą przetargową będzie polski rekrut. 6 sierpnia z krakowskich Oleandrów wyruszyła tzw. pierwsza kompania kadrowa.

W ten sposób rozpoczęła się wielka epopeja Legionów Polskich, które u boku państw centralnych walczyły z Rosją (zob. T. Gąsiorowski, *Legiony Polskie*).

Piłsudski stojąc na czele jednej z trzech legionowych brygad stał się symbolem walki narodu o prawo do samostanowienia. Znakomicie jednak wyczuwał rytm dziejów, nie zamierzał sprawy polskiej wiązać na trwałe z losem państw centralnych. Rewolucja lutowa w Rosji, obalenie caratu i przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny po stronie Ententy były sygnałem do zmiany frontu.

W lipcu 1917 r. doprowadził do tzw. kryzysu przysięgowego, zakończonego częściową li-

Józef Piłsudski jako komendant I Brygady Legionów Polskich, 1916 r.

Piłsudski był człowiekiem czynu. Jego specjalnością było instynktowne działanie

kwidacji polskich formacji wojskowych. Został internowany w Magdeburgu. Dzięki temu jednak 11 i 14 listopada 1918 r. mógł przyjąć od Rady Regencyjnej władzę jako symbol wolnościowych aspiracji narodu.

Wódz, dyktator?

Jednak wyznaczona niepodległość nie sprostała marzeniom. Jako Naczelnikowi Państwa, Piłsudskiemu trudniej było się zmagać z narodowymi charakterem.

Jego polityka wschodnia zmierzająca do stworzenia federacji (zob. M. Zakrzewski, *W pół drogi od niepodległości do imperium*) nie spotkała się z entuzjazmem społeczeństwa, a szacunek dla odzyskanej państwowości ginał w partyjnych kłótniach. Śmierć prezydenta Narutowicza w grudniu 1922 r. ukazała stare narodowe przymiary rodem z okresu złotej wolności szlacheckiej.

12 maja 1926 r. Piłsudski podjął walkę, być może najtrudniejszą, o naprawę państwa (zob. R. Opulski, *Przewrót majowy. Dramat Marszałka – dramat Polski?*). Zamach majowy był tragicznym wyborem, przelał krew nie była krwią wroga. Dalsze lata były naznaczone zmaganiem się z przeciwnikami politycznymi, czasem zmaganiem naznaczonym brutalnością i bezprawiem.

Kiedy zmarł, 12 maja 1935 r., pozostawił silne państwo, z nową konstytucją i stabilną sytuacją międzynarodową. Wielkość formatu nie mogli mu odmówić nawet polityczni wrogowie.

5 grudnia mia 150 lat od chwili, kiedy w Żuławie przyszedł na świat Józef Piłsudski, zwyczajca spod Warszawy roku 1920, człowiek, który wziął na swoje barki los narodu.

Pliki do pobrania

[Józef Piłsudski - socjalista, naczelnik, wódz - „Dziennik Polski”, 5 grudnia 2017 \(pdf, 10 MB\)](#)
